

पूर्वं चतुर्होतृशब्देन सर्वेषां व्यवहारकारणमुक्तम् ।
 इदानीं दशहोत्रादिशब्दैः सर्वव्यवहाराभावे कारणं प्र-
 श्नोत्तराभ्यां दर्शयति । “ब्रह्मवादिनो वदन्ति । दशहोता
 चतुर्होता । पञ्चहोता षड्होता सप्तहोता । अथ कस्माच्चतु-
 र्होतार उच्यन्त इति । इन्द्रो वै चतुर्होता । इन्द्रः खलु वै
 श्रेष्ठो देवतानामुपदेशनात् । य एवमिन्द्रं श्रेष्ठं देवतानामुप-
 देशनाद्देद । वसिष्ठः समानानां भवति । तस्माच्छ्रेष्ठमायन्तं
 प्रथमेनैवानुबुध्यन्ते । अयमागन् । अयमवासादिति । कीर्त्ति-
 रस्य पूर्वागच्छति जनतामायतः । अथो एनं प्रथमेनैवानु-
 बुध्यन्ते । अयमागन् । अयमवासादिति” [३] इति । दश-
 होत्रादयः पञ्चशब्दा विद्यन्ते तेषां मध्ये चतुर्होतृशब्देन
 यथा सर्वेषामुपलक्षणम् । एवं दशहोत्रादिशब्देनापि कृत्रि-
 न्यायेन उपलक्षयितुं शक्यत्वात् कुतः शब्दान्तरैर्नोपलक्ष्य-
 न्ते । चतुर्होतृशब्देनैव तदुपलक्षणनियमे किं कारणमिति
 ब्रह्मवादिनां प्रश्नः । तत्रैतदुत्तरम् । चतुर्होतृमन्त्राणां कार-
 णत्वादयं मन्त्र इन्द्रस्वरूपः । तत्कारणत्वञ्च पूर्वाक्तम्, तं चतु-
 र्होत्रा प्राजनयन्निति । इन्द्रश्च देवतानां मध्ये प्रशस्ततमः कुतः,
 उपदेशनात् । उपदिष्टं किं पूर्वस्मिन् प्रपाठके । इन्द्रस्य देवा-
 धिपत्यं इन्द्ररूपत्वेन चतुर्होता सर्वेषु श्रेष्ठः । ततः श्रेष्ठेनैव
 सर्वस्य उपदेशो युक्तो न त्वन्येन । यः पुमानिन्द्रश्रेष्ठत्वं श्रुत्यु-
 पदिष्टं वेद स पुमान् समानानां स्वकीयानां निवासहेतु-
 र्भवति । यस्मादत्र श्रेष्ठेनैव चतुर्होत्रा सर्वेषां व्यपदेशो